

Bojná – Valy (2014)

Miesto výskumu: **Bojná, okr. Topoľčany**

Poloha: **Valy**

Realizácia výskumu: **Karol Pieta (vedúci výskumu), Miriam Jakubčinová, Terézia Vangľová, Štefan Hritz, Zbigniew Robak**

Rok výskumu: **2013**

Druh výskumu: **výskum pre vedecké účely**

Druh náleziska: **hradisko**

Datovanie: **8. – 10. storočie**

Výsledky výskumu v roku 2014

Terénne práce sa ťažiskovo realizovali na hradisku Bojná I – Valy, kde sa zamerali na kompletizovanie odkrývky v strednej časti hradiska s cieľom spoznania charakteru zástavby. V priestore medzi základmi dvoch už skôr odkrytých halových stavieb sa zistil rad zásobných jám s nálezmi celých kusov keramiky a kovového inventára. Zaujímavým prípadom bol povrchový objekt s kamennou dlažbou, pod ktorým sa našla do skaly vysekaná zemnica s pecou.

Pokračovalo sa v spoznávaní detailov opevnenia. V západnom vale sa identifikovali priečne steny komôr, ktoré tvorili základný prvok jeho konštrukcie. Pre spresnenie čiastočnej rekonštrukcie sa vykopal nový rez vonkajšej časti opevnenia a na jeho vnútornej strane sa zistili kolové jamy košinovej steny a dvojice stĺpov držiacich zrubovú stenu komory. Opätovným začistením profilu sa podarilo rozpoznať dve fázy deštrukcie hradby. Na dne priekopy ležali zvyšky drevenej nadstavby a požiarom poznačené kamene. Do hornej časti zásypu sa dodatočne zrútila kamenná plenta.

Zámer zrekonštruovať dobre zachovanú východnú bránu hradiska viedol k potrebe získať poznatky o viacerých detailoch rozmerov i konštrukcie tejto monumentálnej stavby. V poškodenej prednej časti južného krídla sa identifikovali jamy po stĺpoch uzáveru brány. Zároveň sa staticky zabezpečil severný profil proti zosunutiu a erózii.

Pre potreby prezentácie a experimentov sa na pôvodnom základe zrekonštruovala hlinená kupolová pec. Pri turisticky zaujímavých objektoch na hradisku boli v spolupráci s obcou osadené informačné tabule s popismi a obrázkami. Oba vybudované obytné domy boli v priebehu troch dní v decembri pri teplotách dosahujúcich až -12°C testované skupinou dobrovoľníkov z pohľadu zistenia tepelných podmienok bývania. Popularitu výskumu Bojná a jeho výsledkov výrazne podporil druhý ročník Cyrilo-metodských slávností, ktoré sa za účasti stoviek návštevníkov i účinkujúcich už po druhý raz konali 5. júla v priestoroch hradiska Valy. V priebehu sezóny pracovisko navštívili viaceré domáce a zahraničné odborné exkurzie i osobnosti politického, vedeckého a kultúrneho života, ako napr. predsedníctvo Zväzu slovenských spisovateľov, český spisovateľ Stanislav Češka, sochárka Ľudmila Cvenegrošová a ďalší. Ako každý rok sa na Valoch uskutočnila dobrovoľnícka víkendová brigáda organizovaná známym bratislavským lekárom prof. A. Guthom (15 osôb).

Viaceré aktivity pracovnej skupiny sa zamerali aj na lokality v okolí centrálného hradiska. Na Bojnjej II (poloha Hradisko) sa vykopal rez oboma priekopami opevnenia. V ich výplni sa zistili obhorené

kamene a pozostatky spálených drevených konštrukcií. Podľa rádiokarbónového datovania stavebné zvyšky pochádzajú z konca 9. storočia.

V rámci plánovaných podujatí projektu APVV 0553-10 Včasnostredoveké mocenské centrá v strednom Podunajsku uskutočnil seminár venovaný problematike prípravy a metodiky realizovaných a plánovaných modelových rekonštrukcií archeologických stavebných objektov pod názvom „*Trvalá udržateľnosť a metodický rámec archeologických rekonštrukcií*“, ktorý spoločne zorganizovali Archeologický ústav SAV a Krajský pamiatkový úrad v Nitre. Stretnutie bolo súčasťou záverečnej odbornej komisie výskumnej kampane v Bojnej v roku 2014.

Karol Pieta

karol.pieta@savba.sk